

Nevybavená záležitosť

Rendezetlen ügy

JURÁŇOVÁ, Jana
(Vályi Horváth Érika ford.)

A vén kandúr
szervelemje
AB-ART,
Dunaszerdahely,
2005

Csak csaj
AB-ART, 2012

Égi szerelmek
AB-ART, 2013

„Cimváltás”
Magyar Lettre
Internationale, 94

„Göllnerová
Gwerkováról”
Magyar Lettre
Internationale, 79

„Rendezetlen ügy”
Magyar Lettre
Internationale, 94

Reggel kissé összezavarodva ébredtem. Úgy élek itt, mint egy remetelakban, de nem állítom, hogy nyugodtabb vagy kiegyensúlyozottabb lennék, mint korábban. Sokkal kevesebb az élményem, mint a városban, viszont ez a kevés jobban foglalkoztat. Eszembe jut a buszozás, a boltba mentem és vissza. Egy eszelős ficsúr, egy nő a kislfiával, Soňa vagy valaki más, aki nagyon hasonlít rá. És végezetül az ismeretlen nő portréja. Meg az emlékeim. A férjem, az anyám, az apám, akik már elmentek. Kinézek az ablakon a zöld kukoricamezőre, amely a házam mellett húzódik. Enyhe szellő lengeti. Nyilván minden évben mást ültetnek ide.

Életjelet kellene adnom, legalább azoknak, akiknek még számítok. Ám a lányom épp alszik a tengerentúlon, a fiam, ahogy ismerem, még ha csak tízegynéhánykilométerre is innen, szintén alszik.

Bekapcsolom a rádiót, abban a pillanatban rájövök, milyen rég nem csináltam ilyet. Megszokásból kapsoltam be most is, mert régebben sokat hallgattam, míg volt mit, és megvolt bennem a hajlandóság. Reggeli közben megszerettem volna tudni, milyen lesz ma az idő. A műsorvezető hízog hangerővel üdvözölte a meteorológusnőt, és egyben gratulált is neki a megváltozott vezetéknevéhez. A hétvégén ugyanis férjhez ment. Az időjós nő csivitelve megköszönte, és elkezdte az általános jelentést. A műsorvezető türelmetlenül hallgatta és sürgette, bár még csak kedd van, árulja már el, hétvégére milyen idő várható. Ez az egyik oka annak, amiért nem kapcsolom be a rádiót. Már a lakótelepen is dühített, ahogy hétfőn azt találgatták, milyen lesz hétvégén az idő, aztán napról napra módosult az előrejelzés. Hétfőn nagy szomorúan bejelentették, esni fog. Kedden örültek, hogy hétvégére napos idő várható, aztán még háromszor megváltoztatták, végül egy a sok lehetőség közül mégis bejött. Hétvége mint az élet célja, igen, ez ismerős. De már véget értek azok az idők, amikor rám kényszerítettek bizonyos dolgokat. Esős hétvége – teljes katasztrófa, a kellemes időjárást hétvégepedig pedig nem mindig van idő élvezni, nyáron fürödni kell, tavasszal és ősszel mindenáron a természetbe kell menni vagy túrázni. Ha kicsik a gyerekek, egész hétvégére programot kell szervezni, hogy szórakozzanak, új élményekkel gazdagodjanak. Ősszel következnek a szüret vagy valamilyen bugyuta körhintás búcsú, esetenként vásár. E szabadtéri tevékenységek esetében az eső maga a katasztrófa. Tavasszal újra bringára pattanunk, nyáron a vízben lubickolunk, mert aki nem mozog, nem is él. Erre a hétvégére talán napóleoni háborúkat is előrejelznek, megsütik a leghosszabb rétest, amellyel az adott falu bekerül a Guinness Rekordok Könyvébe. Mindezt meghíúsítaná az eső, bár kétségtelen: szörnyű a szárazság, és jót tenne egy kis csapadék. Sebteben kikapcsolom a rádiót, mert úgysem figyelem, mit karattyol az a megváltozott vezetéknevű teremtés, még azt sem tudom, ma milyen idő lesz. Inkább kinézek az ablakon. Kicsit felhős az ég. *Napközben napos, meleg időre is számíthatunk.*

Mindenképp kimegyek a kertbe és kipirgálok valamit. Este újra leülök az ablakhoz a dolgozósarokba. Délután újabb feljegyzéseket hoztam le a padlásról. Levéltöredékeket, jegyzeteket, piszkosokat találtam, amelyeket talán Edit később letisztázott és el is küldött, vagy sosem adta postára? Az arcképe fent maradt a padlásán. Betolakodott az otthonomba? Vagy én vagyok a betolakodó az ő házában?

Kedves Hela,

nem tudom, végül elküldöm-e ezt a levelet, de meg kell írnom. Állítólag a házastársak állnak egymáshoz legközelebb. Talán ez igaz is. De Tiborral erről nem akarok beszélni. Az a portré, amit a szüleim festettek rólam, mielőtt férjhez mentem. . . Mindegyikőtök azt állítja, mennyire gyönyörűség. Tán tényleg az. Az a festő valóban nagyon jó lebet. Azt beszélék, női portrékat készít leginkább. Küldtek katalógust a kiállításról. Sötét szemű,

szép nők, érdekes pózban megörökítve. Mintha mindegyik mély titkot őrizne. Talán én is ilyen vagyok azon a portrén, melyet rólam festett, immáron hét éve. Tudom, azóta megváltoztam. Az is lehet, hogy az előnyömré. Leadtam egy kicsit, már nincs olyan naiv ábrázatom. Legalábbis remélem. Csakhogy én is öregszen, az arcképen ugyanilyen maradok. Mint egy nyíló bimbó. Nem tudom, össze kívánom-e basonlítani önmagam az egykori képmásommal. Kire marad ez a portré, ha Tibornak és nekem nem születnek gyerekeink? Nem tudom, lesznek-e utódaink. Eleinte azt gondoltuk, ráériünk még ezzel foglalkozni, nem sürget az idő. Azt mondogattuk, tán úgy három év múlva. Csakhogy a házasságkötésünket követő harmadik esztendőben a világ – sokkal gyorsabb iramban, mint eddig bármikor – rossz irányba változott. Félek. Úgy látom, nem kerülhetjük el a háborút. Nem tudom, mi lesz velünk, mitévők lennénk, ha gyermekeink is születtek volna? Az embereknek körülöttem vannak gyerekeik, ám én ezt el sem tudom képzelni. Tibor még emlékszik a nagy háborúra, már majdnem búszéves volt, amikor véget ért. Azóta eltelt búsz esztendő, hamarosan betölti a negyvenedik életévét, én meg lassan a barmincat. Legfőbb ideje a tetek mezejére lépni, ha gyereket szeretnénk. A szüleim a tenyerükön bordonoztak, kényeztettek. Azt sem tudom, velem mi lesz, nem még a gyerekeimmel. Évről-évre jobban távolodom attól a portrétól, ám egyre inkább gúzsba köt. Változom. És változni is fogok. Már sosem leszek fiatal. És gondtalan még kevésbé. Hogy tekintsek önmagamra ennyi év távlatából, amikor még nem sejtettem semmit sem, amikor még úgy-abogy biztonságos világban éltem. Néha úgy tűnik, nincs már nekem semmilyen jövőm és nem is lesz sosem. Elfog a félelem. Legkevésbé sincs jövőképem. És ez mindennél rosszabb. Mert azon a képen még volt. Tán rövid, mit tudom én! És most benne vagyok – abban a jövőben. Férjhez mentem, új lakásban lakom. És hogyan tovább? Ez az az élet, amelyet ammyira vártam? Az jár az eszemben, ha lenne egy lányom, talán hasonlítana rám és meglebet, a vonásaink is találkoznanának abban az arcképben. . . De ez hamis eszmeifuttatás. Mert az is lebetéges, hogy fiam születik vagy akár több gyermekkel áld meg a sors. . . Különbő gondolatok cikáznak át az agyamon, nem tudok velük mit kezdeni. Ha az újságot olvasom, elfog a kétségbeesés. A házasságunk elején Tibor azt mondogatta, minden jó lesz. De már nem mond ilyet. Összeszorított szájjal és ijedt tekintettel hallgat. Nem akar megrémíteni, én sem őt. Nem tudok előre tervezni. Várjunk, mi lesz. Abogy mindenki más.

Bocsáss meg, Heluškám, hogy terhellek a gondjaimmal, azt sem tudom, hogy vagy. . . Minden bizonnyal megvan neked is a magad baja, nyilván egészen más, sokkal kézzelfoghatóbb dolgok foglalkoztatnak, mint engem. Írd meg, kérlek részletesen, hogy vagy és ne neheztesd rám. Tudom, hogy most bajosan tudnád megszervezni az utazást, de nagy örömmel töltene el, ha látbatnálak. Nem tudom, útra kelek-e én magam, olyannyira lelassultam, nem tudom, mibez kezdjek magammal. Írj minél többet, hogyan élték, mit csináltak. . .

A Te Ditád
1938. június 6.

A levelek nem kapcsolódnak, Edit párat küldött ennek a barátnőjének, az unokanővérének, a levéltöredékek néhol elég zavarosak.

Kedves Ditušom,

már rég nem írtál. Remélem, nem vagy ismét beteg. Tudom, hogy az ősz nem a legjobb időszak számodra, ám eleddig meleg, napos időben volt részünk, így reménykedem benne, hogy jól érzed magad Te is. Azt sem tudom, hol áll a fejem. A legkisebb lányom, Erika alapos megpróbáltatások

elé állít. A legidősebb lány ősszel elkezdte az iskolát, délelőttönként van egy kis szabadidő, ám ha hazajön, tele van vele az egész ház. Petyus, a középse elvan magában is. Nem tudom, örüljek-e ennek vagy aggódom-e inkább. Anyám és a legkisebb húgom is segít. Eliška a hivatalban dolgozik, de munka után mindig bejön és foglalkozik a két nagyjával. Nem tudom, kívánok-e egy negyedik gyereket. Már ez a harmadik is mintha túl sok lenne, bár nem gyalázkodom, nem való az semmire. Nem hiszem, hogy azok a nők, akiknek több gyermekük van, tudják, hol és mivel foglalkozni egyáltalán. Valamikor nagyon sajnálom, hogy nem jut időm semmire, máskor pedig örömmel tölt el, hogy valamelyikük épp nem igényli a figyelmemet. Majd azt mondogatom, mennyire sajnálni fogom azt, ha már felnőnek, rögvést utána azt óhajtom, bár már nagyok lennének. Egy női divatlapban ezzel nem dicsekednék, de veled megosztatom csapongó gondolataimat.

Mindig is nagyon tetszett, hogy szabadon gondolkodsz. Nagyon érdekes megfigyelni, hogy fejlődnek, ez igaz, ugyanakkor sok dolog ismétlődik, és az már annyira nem érdekes. Nem akarom a legkisebbet valahogy automatikusan nevelni. Most úgy gondolom, igyekezni fogok, hogy ne lépjük túl a bármat. Állítólag nevelés szempontjából a bárom gyermek a legjobb. Ám ha jobban belegondolok, még egyik tanácsot sem tudtam felhasználni a valós életben azok közül, amelyeket a divatlapokban olvastam. Ezért inkább nem osztogatok senkinek sem tanácsot. Most már tisztában vagyok veled, mennyire sok hibát elkövettem idősebb lányom, Lizi nevelése során és azt is tudom, hogy időnként újra akaratlanul is megismétlem a két kisebbikkel kapcsolatban. Eszembe jut a gyermekkorom, és rájövök, a szüleink is mennyit rögtönöztek, közben meg úgy tettek, mintha tudnák, mit cselekszenek. Üdvös lenne, ha rendelkeznék az ő határozottságukkal, de sajna ez bennem nincs meg. Teljes mértékben megértelek, hogy nem vagy biztos magadban, hogy mikor szeretnél gyereket vállalni. Ha belegondolok, milyen veszélynek vagyunk kitéve, szinte megbénulok, olyannyira félek. A férjemmel fontolgatjuk, hogy emigrálunk, de három gyerekkel ez sem olyan egyszerű, meg hagyjam itt a szüleimet? Nem tudom. Félek. Félek maradni, de ha belegondolok abba, hogy útra kelünk, még inkább elfog a rettegés. Megértelek. Ha lenne érkezésed, és el tudnál jönni, megörvendeztetnél. Ne gondold, hogy nem találnék időt a közös együttlétekre! Az igazat megvallva nagyon jólesne a női társaság. A férjem fontos családapa-szerepben tetszeleg, néha rá sem ismerek. Mintha teljesen elvesztette volna a humorérzékét. Már-már attól tartok, hogy Petyus fél tőle, és ez meglehetősen nyugtalanít. Ám a legidősebb, Lizike időnként gyermeki csibészséggel megvicceli, és képzeld, ezt gond nélkül eltűri, neki szabad. Ha ugyanezt már Petyus mondaná, talán még oda is csapna. Bánt, hogy mióta a pici megszületett, nem jut annyi idő Petyusra. Drága Dituškám, most befejezem, mert szoptatnom kell. Remélem, a húgom mielőbb postázza ezt a levelet. Csókollak! Gondolkozz az ajánlatomon, tervezd meg az utazásodat, nagyon boldoggá tennél. Én természetesen egy tapodtat sem mozdulhatok innen. Gyere, ha tudsz!

Hela
1938. július 15.

Kedves Emuška,

Hela azt írta, azt sem tudja, hol áll a feje. Nemrég megszületett a barmadik gyermeke. Nem tudom, irigyeljem-e vagy inkább örvendezzek, hogy ő nem én vagyok. Időnként elkap a nyugtalanság, hogy nincsenek gyermekeim, máskor megkönnyebbülést érzek. Gyakran saját magamat sem értem. Múlt éjjel zavargások törték ki a Főállomáson, olyan lebetett, mint egy pogrom. Tibor ezt nem mondta ki ilyen egyértelműen. Betörték a kirakatokat, a falakra szörnyű feliratokat pingáltak. Természetesen csak a zsidó tulajdonban lévő üzleteket látták el ilyen megkülönböztető jellel. Nálatok is ez folyik? Gyözködöm Tibort, menjünk el innen, ám magam sem tudom, hova. Franciaországra gondoltam. De nem olyan egyszerű ezt elintézni, és Tibort ide köti a munkája. Én félek maradni. Az ismeretségi körömből eddig még senki nem távozott, bár ballottam, hogy többen készülnek. Csakhogy mi lesz utána anyámmal? Anyám bátyjának családja marad, de a sógora, apám bátyja gyerekestül tervezi az utazást. Ezt leszámítva senki nem megy el a családból. Mindenki marad, a barátnőim, a bátyám a családjával, az unokanővérem, Lu is kitart. Még ha el is indulnánk Franciaországba, ott mibe kezdenénk? Nem tudom, Tibor találna-e ott munkát. Kételem. Rossz

idők járnak. Ott bolyongunk majd, mint a kóbor lelkek? Vagy átvészeljük itt a legrosszabbat? De meddig tart még és mi következik? El sem tudom képzelni, mi vár ránk. Maradni is félek. Kiráz a hideg, ha elképzelem a kisgyermekes családokat. Mi vár rájuk? És ránk? Írj! Nem készülsz erre? Talán ez most elég időszerűlten kérdés. . .

Dita. . .

Edit nem látta el az összes feljegyzését keltezéssel. Csak itt hevernek szerte az öreg börröndben. A levélváltás java része szlovákul íródott. Egy töredék az életéből, amihez arcot tudok rendelni. Valószínűleg ő az, akinek az arcképet megtaláltam. Semmi több. A macska ma este nem jött, eléggé nyugtalan vagyok emiatt. Azon morfondírozom, a fiamat vagy a lányomat hívjam-e fel. Aztán inkább e-mailt írok. Nem akarok meglepetésszerűen telefonálni, rossz érzéssel tölt el már maga a gondolat is.

Édes kicsi Tinkám,

tudom, hogy már rég Tina vagy, de talán nem veszed tőlem zokon a becézgetést. Fel akartalak bívni, de nem szeretnék zavarni. Írd majd meg, mikor alkalmas az időpont. Örülök, hogy ilyen gyorsan fogynak a napok, és hamarosan jöttök is baza. Márinál hagytam a lakáskulcsokat, meglocsolja a virágokat és kiszellőztet. Megbízható. Biztosan megyek majd én is, de nem szeretném, ha azt binned, hogy a nyakára járok ellenőrizni. Úgyis el kell már intéznom a nagybevásárlást, talán elmegyek oda a lakótelepre, és onnan hazabozom a szükséges dolgokat. Apa sírjához is kinézek. Hogy vagytok? Itt szép az idő, de nagy a szárazság. Nagyon kellemesen érzem magam a házban, szokom az egyedüllétet, vagyis már megszoktam. Jelezz majd vissza, hogy vagy. Remélem, minden rendben.

Azon gondolkodom, mit is írtam neki és van-e értelme egyáltalán elküldeni. Hatnak rám azok a levelek, amelyeket olvastam? Remélem, válaszol, aztán majd kiderül. Elküldöm.

Kedves Péter!

Hogy vagy? Készülök a városba, találkozunk? Mári gondjaira bízom a lakást, már nem akarok neked ezzel gondot okozni. . . Kimegyek a temetőbe is. Csatlakozol? Öllelek.

Mennyire különböznek ezek a levelek. Tudom jól, de képtelen vagyok magam másképp kifejezni. Én már csak ilyen vagyok, mit csináljak? Az elkövetkező napok valamelyikére épp programról gondoskodtam magamnak.

A reggeli kávémat iszogatom a lakásom kedvenc szegletében, ahova már ilyen korán is besüt a nap. Száll a por, ideje lenne alaposan feltakarítani, de nincs kedvem. Az egybenyitott tér nagy hátránya, hogy sosincs egységes rend mindenütt. A panellakásban kitakarítottam a nappalit, és tudtam, másnap sort keritek a hálóra, utána jön a gyerekszoba, ám itt – a por csak úgy száll a nagy térben – nem elég csak felmosni. Kora reggel ez sem szegi a kedvem, meg vagyok róla győződve, hogy ez a legszebb és legjobb ház a világon. Ha egész nap kint lehetek, minek gyötörődjem a takarítással. Sarkig tárom az ablakot, talán kiviszi a port, vagy még több jön be kintről? Tudom, hogy holnap vagy holnapután neki kell kezdenem, de most nem fogom ezen törni a fejem. Nem hittem volna, hogy ennyire be fog szippantani ez a ház. A padlás, a kép, azok a levelek

– Edit sorsa beleszövődött a mindennapjaimba, nincs nap, hogy eszembe ne jutna. Néhanapján olyan érzésem támad, mintha nemcsak én laknék itt. Mióta tudomást szereztem a padláson lévő bőröndről, olyan, mintha Edit különös módon itt élne velem. Azt hittem, a magam és halottaim hallgatásával kitöltöm majd a házat. Ám egyszeriben erősebb lett Edit jelenléte. Tudom, hogy ez csak illúzió, tele a fejem egy ismeretlen nő sorsával. Kávézom és egy fecni hever előttem, amely még tegnap este akadt a kezembe. A leveles ládikóból esett ki, melyeket nagyjából időrendben rendeztek el. Készakarva hagytam az asztalon, nehezéket is tettem rá, egy szürke kőből készült elefántot.

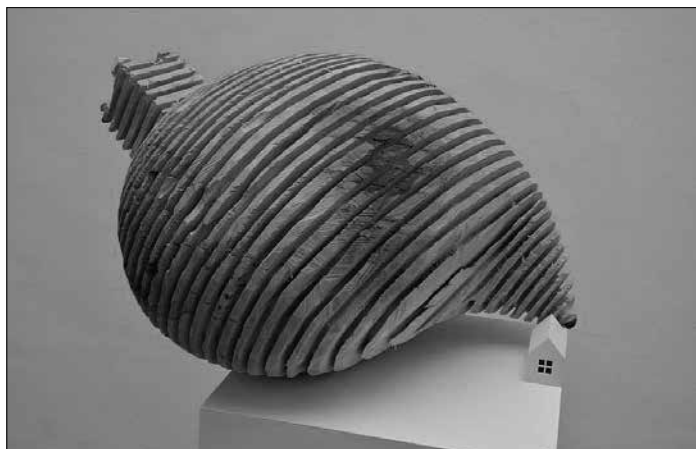
Kedves Emma,

Ditát és Tibort is elvitték. A szomszédasszonyuktól tudom. Tibi azt hitte, az majd megmenti őket, ha a volt főnöke jól áll értük. Nem tudom, tényleg elbítte-e, hogy ez elég. Azt sem tudom, hogy az a főnök szolt-e az érdeklükben, ki tudja! Drága Editkém ismerősökön keresztül tartotta velünk a kapcsolatot. Nem tudjuk, most hol lehetnek. Senki nem tud semmi biztosit. Azt beszélnek, egy kis magyarországi táborba vitték őket. Nagyon remélem, hogy van még némi remény. Nem adtak hírt magukról, nem tudunk róluk semmit. Nem bírok írni. Nem tudom, mikor jelentkezem legközelebb. Nem tudom, látjuk-e még egymást. Bízom benne. De imádkozni már nincs erőm. Nem is tudom már, hogyan kell...

*Isten veled,
Lu*

Akkor nem tévedtem, amikor a kezdetektől fogva úgy gondoltam Editre, mint aki már nincs az élők sorában. Elvégre még ha a háború ideje alatt nem vesztette volna az életét, már akkor is elég idős lenne. Megpróbálom kiszámolni... Ám egyszeriben teljesen mindegy. Hallgatom a csendet a házban, és azon gondolkodom, Edit szeretné-e, ha többet tudnék róla, vagy inkább bujkál előlem. Nem tudom megválaszolni a kérdést, nem tudom eldönteni, melyik a valószínűbb. Nem tudom megfejteni a képét. Lehetséges, hogy még életben van? Elképzelem az idős nőt, kifejező fekete szemekkel, őszén, vagy akár festett hajjal. Talán a világ másik felén élne. Halottként gondolok rá, mint a többi halottamra, akik olyan különösen hallgatnak, ha rájuk gondolok. Mintha itt lennének, de nem szólhatnak. Ám a maguk sajátos módján tudtomra adják a jelenlétüket. Mit is mondanának? Istenem, milyen kevés a szó. Már engem sem érdekel a beszéd és annak hallgatása, mások mit mondanak. Mi van, ha a talált levélfecni ellenére csoda történt, és mégis életben maradt? A bőröndben lévő kép és a sok feljegyzés összefügg valahogy azzal, hogy menekülniük kellett? Talán kénytelenek voltak elbújni. Vagy Lu nem kapott megfelelő híreket? Reménykedem, hogy minden jóra fordult. A vég nyitott. Ennyi év után mi lenne a hepiend? Ha elmenekültek, akkor azt az utolsó pillanatban tették, és örültek, hogy életben maradtak. De ha nem sikerült a szökés, valaki talán elrejtette őket. Vagy csak a holmijukat. Kérdezősködnöm kellene. Elmenjek a községházára? De mit mondok? Hogy találtam a padláson egy bőröndöt és volt benne... Vagy be kellett volna szolgáltatnom, amit találtam? Kinek? Kinyitom a Zsoltárok könyvét. Egykor így csináltam, bárhol felütöttem a Bibliát és olvastam. A hatodik fejezetnél nyílik ki és rápillantok: „*Kegyelmezz, Uram, mert elcsüggedtem, gyógyíts meg, Uram, mert reszketnek tagjaim!*”

Tennem kell valamit. Felvegyem a kapcsolatot az előző tulajdonossal? Hízen megvan az e-mail címe. Írok neki és megvárom, mit válaszol.

Tisztelt Drbonec úr,

nagyon örülök, kedves mérnök úr, hogy megadtuk egymásnak az elérhetőségünket, így megíratom Önnek ezt a levelet. Most már állandó jelleggel a házban élek, amelyet olyan nagyszerűen felújított. Nagyon jól érzem itt magam, és bálás szívvel gondolok Önre, bár csak futólag ismerjük egymást. De nem ezért írok. Átvizsgáltam a házban a pincétől a padlásig, hogy jobban magaménak érezhessem ezt a terepet. Az igazat megvallva eddig nem is tudtam megfelelően kibaszni a ház adta összes lebetőséget, vagyis a pincét és a padlást. De idővel majd minden a helyére kerül. A pincében lévő rakodótér valóban ötletes, a hőmérséklet megfelelő az élelmiszerek tárolására is. De ismét csak eltérek a tárgytól...

A padláson találtam egy öreg bőröndöt. Kinyitottam, egy szép portrét találtam benne, mely egy ismeretlen nőt ábrázol. Szignózott festményről van szó, de nem ismerem a festőt, s eddig nem is nagyon kutakodtam, ki lehet. Ezért is írok Önnek: tudott a bőröndről és annak tartalmáról? Kicsit bütykén érzem magam, de otthagytam a házban valamit, ami nem az enyém, és én nem tudom, hogyan juttassam el a tengerentúlra. Túl bonyolult. Nem tudom, készül-e valamikor Szlovákiába, ha igen, kérem, tudassa. Megállhatna és megnézhetné ezt a képet. Nem tudom, mibe kezdjek vele. Nem az enyém, de sajnálom a bőröndben tartani. Talán speciális nedvességtartalomra és fényre van szükség ahhoz, hogy ne károsodjon. A bőröndben találtam még naplót és feljegyzéseket, valószínűleg a képen szereplő nőtől valók. Átfutottam és a keltezésből megállapítottam, hogy az arcképen szereplő asszony írta, közvetlenül a háború előtt és alatt. Aztán nyoma veszett. Talán valamelyik koncentrációs táborban veszítette el az életét. Meglehet, van olyan leszármazottja, aki megörülne annak a képnek és azoknak az írományoknak. Ha segítené ebben, nagyon bálás lennék. Ha az Öné, mindent megóvok, esetleg adjon tanácsot, hogyan védjem meg az állagát addig, míg el nem jön érte. Ha erre sor kerül, természetesen azonnal a rendelkezésére bocsátom.

*Várom mielőbbi válaszát, üdvözlettel
Zita Kubalková*

Nem hagy nyugton a dolog. Felmegyek a padlásra és Edit képét nézem. A sorsa másképp is alakulhatott volna. Talán lettek volna gyerekei. Talán nem. Vagy fiatal korában egy alattomos betegség következtében távozott volna az élők sorából. Az arcképet megőrzi a család, hogy emlékezzenek rá. Lehet, hogy olyan tevékenységbe kezd, amelyben idővel sok örömet talál. Más ismeretségekre is szert tett volna, melyek nem feltétlenül családi jellegűek... De ez már csak találgatás. Valaki valahol erőszakkal véget vetett az életének. Talán már az az ismerős portréfestő sem tudta másodszer megörökíteni. Vagy mégis? Ő pedig elveszett a sorsok hatalmas tömegében, melyek évtizedek múltán olyan nehezen, megterhelően és rémisztően merülnek fel a halottak névtelen tömegéből. Lemásztam a padlásról, azon tanakodtam, behozzam-e a képet a házba. Aztán megszántam. Mintha mindenki eldobta volna. De aztán azt mondtam, nem esem a pillanatnyi hangulaton csapdájába. Elvégre ezt bármikor megethetem.

(részlet egy regényből)

VÁLYI HORVÁTH ERIKA FORDÍTÁSA

